Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Victoria Porcheti aduersus impios Hebr[a]eos

Porchetus <Salvaticus>

Parrhisijs, 1520

Caput. ii.

urn:nbn:de:bsz:31-3072

Visual Library

xv.a. Ezechia.29.annis.iiij.Reg.16.a. Manaſſes.55.annis.Ex.18.a. Amon.11.annis.Ex. 21.a. Joſia.31.anno.Ex.21. e. Joathaz tribꝰ mēſibꝰ.Ex.22.a.Joaqim.xj. ānis.Ex.23.e.Joachī tribus menſibus.Ex.xxiij.g.Sedechia.xj. ānis Ex.iiij.Reg.xxiiij.e.Sūma.151.anni ⁊ dimidiꝰ A quarto itaqꝫ āno Achaç excluſiue vſqꝫ ad.xj. Sedechie incluſiue:regnauerūt reges Judeorū clj. et dimidio.Deinde ab.xj. anno Sedechie q̇ fuit.xix.annus Nabuchodoſor:vt habet ex vltimo Hiere.capitulo circa pricipiū. Regnauit Nabuchodonoſor.xxvj.annis. Filiꝰ vero eius Euilmerodach.xxiij.ānis:vt s̄.capitulo.iij.p̄me partis.§.Judei vero.oſtenſum eſt. Balthaſar aūt tribus annis.Darius duobus annis. Cirus.30.annis. Aſſuerus.14.annis.Dariꝰ in ſexto anno regni ſui cōſumauit tēplum:qđ poſtea durauit quadringētis annis ⁊.xx.Hij additi ſupradictis.clj. atqꝫ dimidio.q̄bus a quarto anno Achaç vt predictum eſt:regnauerūt reges Judeorū. Et.ciiij. annis quibus poſt Sedechiam regnauit Nabuchodonoſor ⁊ reliqui reges gētium faciūt annos dc.lxxv.⁊ dimidium.De iſta vero ſumma cū dēpti fuerint.xlij.anni.qui fuerunt a paſſiōe dn̄i noſtri Jeſu Chriſti : vſqꝫ ad deſtructionē Hieruſalē et templi:vt dicit glo.ſup illud Mat.xxiiij.a. Nō reliquetur lapis ſuper lapidē.⁊c.Et alia gloſa ſuper illud/aſcende calue.⁊c.iiij.Reg.11.g. Remanebūt inde.dc.xxxiij.anni et dimidiꝰ. De quorū annorū ſumma:diminutis annis.33. et dimidio. quibus dn̄s nr̄ Jeſus Chriſtus vixit.reſtant anni dc.et ita fuerūt.dc.ꝯpleti:quos litera mem/clauſa/ſepius dicta/ſignificat ab eo.ſ.tēpore quo ſupradicta ꝓphetia.i.Ecce aalma cōcipiet ⁊ paruulus datꝰ eſt nobis. ⁊c. prolata eſt. Fuit q̇ppe infans ille.ſ.Chriſtꝰ/admirabilis natiuitate/cōſiliarius predicatione:deus in miraculorū operatione:fortis in paſſiōe ⁊ perſecutiōe: pater futuri ſeculi/reſurrectiōe.princeps pacis in aſcenſione ac ſpiritusſancti miſſiōe.¶ Ubi enim dicit ſupra infans natus eſt nobis/oſtēditur humanitatē a beata virgine ſumptā.Cuꝫ aūt dicit. Filiꝰ datus eſt nobis:oſtēditur filiū dei a patre datuꝫ pro redemptiōe ⁊ ſalute ī eo credētibꝰ tribuēda. Latēter enī loquebātur prophete ⁊ alij : ne illis qui tūc tēporis hoīes ⁊ mulieres ꝓ dijs colerēt: vt Jouē ⁊ Venerē/Saturnū atqꝫ Junonē ſcādalum augmētarēt.¶ Reuertēdū quidē eſt ad propoſitum ꝓbādo Meſſiā eē faciē dei. De cuiꝰ materia ſic proſequēdū eſt. Malach. iii.a. Ecce ego mittēs nūcium meum vel angelū meum:⁊ ſcopabit vel parabit viā faciei mee.et ſubito veniet ad tēplū ſuū Hadon.i.ille dn̄s quē vos querētes et nūcius vel angelus Berit.i.pacti quē vos volentes:ecce venit:dixit dn̄s ſabaot.i.exercituuꝫ.Et quis mēſurās vel calcās vel ſufferēs vel gubernans diem aduētus eius? Et quis ſtans in oſtenſione ſua vel cum ſe oſtēdet? Q̄m ipſe ſicut ignis cōflās ⁊ ſicut Borit fullonū. Nota ꝙ Borit eſt q̄dam herba cum qua fullones lauāt pānos:q̄ lingua arabica dicit Gazul. ¶ Dixit Rabi Moiſes Ben/Maimon/in Halakot.i.ſentētijs.Melaki id eſt.regū. Jn diebus regis Meſſie ꝑ ſpiritū ſanctum qui requieſcet ſup eū/geneaolizabūtur Jſrael ſup os eius.ſicut dictū eſt Malach.iii.a. Ecce ego mittēs nūciū meū. ⁊c. Nota ꝙ per hoc probatur:ꝙ premiſſa Malachie verba dicta ſunt de Meſſia.¶ Q꞉ Meſſias ſit facies dn̄i dei exercituū:habetꝰ ꝑ Rabi Moſſe Hadarſan ſup Gen̄.22 b.vbi dicit. Jn die tertio ⁊ leuauit Abrahā oculos ſuos:hoc eſt qđ ſcriptum eſt Oſee.vj.b. Viuificabit nos a duobus diebus vel poſt duos dies: in die tertio ſuſcitabit vel eriget nos: et viuemꝰ corā eo vel ad faciē eius.Et ſciemus vt ſequamur ad cognoſcēdum dn̄m. Poſtea ſubditur. Viuificabit nos poſt duos dies. Jn die tertio viuificabit nos:⁊ viuemus ad faciē eius:q̄ eſt rex Meſſias:ſicut dictum eſt. ps. 79.d.g. Dn̄e Deus exercituum cōuerte nos:oſtēde faciē tuā ⁊ ſaluabimur. ¶ De iſta etiā dei facie:legitur in Bereſſit qetanna.i.ſup Gen̄.3.g.vbi de Adā ſcriptū ē.Et emiſit eū dn̄s de horto vel de paradiſo voluptatis.Dixit Rabi Namia.Emiſſus fuit Adā de paradiſo in iſto ſeculo:ſed in futuro ſeculo nō emittetur.Juuatur aūt dictum Rabi Namia huiuſcemodi per hoc qđ ſcriptū eſt ps.16.g: Ego ꝑ iuſticiā vel in iuſtitia cōtemplabor faciē tuam: ſatiabor cum euigilauerit vel cum ſurrexerit temunatheca.i.forma/vel figura/vel imago/vel ſimilitudo tua.Jn hora illa ego iuſtificabo eū.i. Adā ab illa ſentētia.Dixit Dauid Deo ſancto ⁊ benedicto.Et in illa hora qua euigilabit vel reſurget ille qui eſt in ſimilitudine tua/ ſatiabor ⁊ in iuſticia cōtemplabor faciē tuā.Glo.Ra.Se.Cōtemplabor faciē tuam:ſicut dictum eſt Jſa.lij.c. Q꞉ oculo ad oculum videbūt quando morabitur vł inhabitabit dn̄s ſion/vel ſedebit.Jdem ī targū. Quia oculis ſuis videbūt virtutē vel fortitudinē ſuam quam faciet dn̄s quando ſedebit vel morabitur deitas eius in ſion.Nota ꝙ capitulo tertio iſtius partis.§.His quoqꝫ probabitur:ꝙ verbum dei et facies dei idē eſt:quapropter cōcluditur:et per ea q̄ ſuperius dicta ſunt/ Meſſiam eſſe faciē et verbum Dei.

¶ Capitulum ſecundum. Adhuc ꝙ Meſſias.i. Chriſtus eſt Deus.

Licet in precedēti capitulo optime ſit probatum Meſſiā eē deū et ipſum vocari noīe dei tetragramaton.i.quatuor literarum: nihilominꝰ(deo dāte)in iſto capitulo iterū Meſſiā eſſe deū ſufficienter probabitur.¶ Jn Pereq/Heleq.a.dixit Rabi Johānan. Quid eſt qđ ſcriptū eſt zacha.c. Vidi noctē:⁊ ecce vir equitās ſuper equū ruffum vel ſanguineū:⁊ ipſe erat ſtās inter mirtos q̇ erāt ī cōualle. Et poſt eū equi rubei varij ⁊ albi:vidi noctē.Voluit Deus ſanctus et benedictus cōuertere totū mundū in noctem Et ecce vir equitans ſup equū rubeū. non eſt vir

Meſſiah eſt Deus

in loco iſto ſcȝ niſi Deus ſanctus ⁊ benedictꝰ: ſic dictum eſt Exo.a. Dñs vir pugne. Sequit. Equitans ſup equũ rubeũ.⁊c. vſqȝ inter mirtos. Non ſunt mirti niſi iuſti: ſicut dictũ eſt Heſter.ii.b. Et erat nutritus Hadaza.i. mirti. ipa eſt Heſter. huc vſqȝ traditio. ¶ Habet nãqȝ in Medras Tibillim.i. gloſa pſalmorũ: ſup ps.xx. victori vel eternali pſalmꝰ Dauid. Dñe in virtute tua letabit rex et in ſaluatiõe tua quã vehemẽter exultabit. Sequitur. Deꝰ aũt ſanctꝰ ⁊ benedictꝰ vocauit Moiſen nomine ſuo. ſicut dictum eſt Exo.vii.a. Dedi te Elohim Pharaoni: ⁊ ſic Iſrael: ſicut dictũ eſt ps.81.g. Ego dixi Elohim vos. et ẽ vocãs regẽ Meſſiã noĩe ſuo. ⁊ ꝙ eſt nomẽ eiꝰ. יהוה Ihouah vl' Iod/He/Vau/He. nomẽ eius. ſicut dictũ eſt. Exo.xv.a. Dñs vir pugne. Iod. He. Vau. He. nomen ipſius. ¶ Notandũ eſt valde ꝙ ſupra in traditione in Pereq/Heleq/habetur ꝙ dñs vir pugne Exo.xv.a. Eſt Deus ſanctus et benedictus. equitans ſuper equũ rubeum: ⁊ in traditione premiſſa.i. i gloſa pſalmorũ quaȝ Medras Thillim Iudei vocant. Habetur ꝙ Deus eſt vocãs Meſſiam noĩe ſuo qḋ eſt Ihouah: vel Iod/He/Vau He. Et ꝙ dñs vir pugne eſt Meſſias: cuius.ſ. nomen eſt/Iod: He: Vau: He. Quapropter certiſſimum eſt Meſſiã eſſe Deum. Nemo eñi ꝑticipat cũ Deo iſto glorioſiſſimo noĩe appropriato ſoli ſibi: vt iam poſtenſuȝ eſt. Cũ itaqȝ prefatꝰ eques ſit Deus ſanctus ⁊ benedictus: vt predictũ eſt: et dñs Ieſus Chriſtus ſit Meſſias vir ſimul ⁊ Deꝰ vt pluries probatum eſt. Recte corpꝰ ſuũ ſuo precioſiſſimo ſanguine pluries rubricatũ: equus rubeus ĩ hoc loco/dicendũ eſt. Porro cũ iuſti ac iuſte mulieres dicantur mirti: vt probatum eſt. Deus ſanctus ⁊ benedictus equitans ſuper equum ruffum inter mirtos qui erant in valle ſeu profũdo: per quã ſumma deſignatur humilitas tũc ꝓculdubio ſtetit: quando ſtabant iuxta crucẽ Ieſu Maria mater eius: et ſoror matris eius: Maria Cleophe ⁊ Maria Magdalene: nec nõ ⁊ Ioannes apoſtolus: cui virgini ſtans extenſus in cruce: matrẽ ſuã virginem et ipſius Ioannis matertera cõmendauit. Io.19.d. Deniqȝ eq̃ rubei poſt eum egreſſi nulli melius ſunt ꝙ̃ apoſtoli et martyres alij/martyrij ſanguĩe ruffi facti. Nulli quoqȝ melius videntur equi varij ⁊ albi ꝙ̃ doctores ⁊ predicatores: ⁊ maxime modo huc modo illuc in ſuis predicatiõibus diſcurrẽtes. ¶ Satis adhuc cõgrue puto predictis addẽdũ: qḋ in libro q̃ dicitur Mekilta: taliter ſcriptũ eſt. Dñs vir pugne: Iod: He: Vau: He.i. dñe vel Deus nomẽ eiꝰ Exo.xv.a. Quõ põt hoc dici: Nõne eñi ſcriptum eſt Hiere.xxiii.e. Nũquid nõ celos ⁊ terram ego implens ait dñs. Quid igitur docet dicendũ dominus vir pugne: Sed h̃ dictuȝ eſt: qꝛ dixit Deꝰ ſanctus ⁊ benedictus. Propter reatũ veſtrũ ⁊ ꝓpter ſanctificationẽ veſtrã ſuſcitabo vel preparabo nomen meum in vobis. Sequit. Dñs vel Iod: He: Vau: He: nomen eius. In noĩe ſuo ipſe pugnat: ⁊ non eſt hoc ꝯueniẽs alicui alteri: Midotau.i. de proprietatibus eius. Et ſic eſt Dauid dicẽs.1.Reg.xvii.e. Tu es veniens ad me in gladio: ⁊ lancea: ⁊ clipeo: et ego ſum veniens ad te in nomine domini exercituum. ¶ Conſideret nunc tua prudentia lector in hac traditione tria mentis appoſitione digniſſima. Primũ: ꝙ Deus ſuſcitaturꝰ vel preparaturus erat nomẽ ſuũ talit in Iudeis: ꝙ deus eſſet non tm̃ vir: ſed etiam vir pugne. Et propter iſtud primũ ſpecialiter eſt iſta traditio hic inducta. Scḋȝ: ꝙ Deus faceret iſtud propter hoc: vt ſanctificaret vel mũdaret eos a reatu vel a pctõ ſuo. Tertiũ: ꝙ deũ vir pugne fieri nõ cõueniebat alicui de proprietatibus dei niſi ſoli proprietati nomini eiꝰ: qḋ probatur ꝑ Dauid. Quartũ: põt adhuc tribus predictis addi.ſ. ꝙ difficile fuerit ac ſit Iudeis ĩfidelibus talia credere. Cum enim Deus celũ ⁊ terrã impleat: vt ꝑ Hieremiã pauloante dictũ eſt. immo qḋ plus eſt cum teſte Salomone.2. Paralip.11.c. Celi ⁊ celi celorũ nequeũt ipſum capere: quõ credibile eſſet niſi deus dixiſſet virum ipſum fieri poſſe: Sȝ nimis ſtultus ac nimis impius eſt qui impoſſibilia ſuſpicatur: ea q̃ Deus aſtruit: vel in eis auctorem alium querit. Concedamus ergo Deo ⁊ nulli alii omnimodã cognitionẽ ſui: ⁊ credamus ipſum et nomen eius plurima poſſe: q̃ fateamur nos inueſtigare non poſſe. ¶ Eteñi qꝛ dicitur in precedẽti traditione ꝙ Deus ꝓpter reatũ noſtrũ ⁊ propt purificationẽ nr̃aȝ prepareт nomen ſuũ in nobis Et dñs q̇ eſt Iod: He: Vau: He. eſt nomẽ eius qḋ nõ erat cõueniẽs alicui alteri de proprietatibus dei. Videtur mihi ſatis vtile oſtendere infra: ꝙ Meſſias eſt nomẽ dei: ⁊ ꝙ nomen dei eſt Deus. ¶ Qꝛ nomen dei ſit Deus: habet per id qḋ ſcriptum eſt in ps.xxiii. Dñi eſt terra ⁊ plenitudo eiꝰ Dicitur eñi ſuper hunc locũ in Medras Tibillĩ. Ego dñs faciẽs oĩa: extẽdens celos per me: firmans vel ſternens terrã. Me.itti. ex mecuȝ/vel ex apud me. Mi itti eſt ibi ſcriptum.i. qui mecuȝ vel apud me. Iſa.xliiii.f. Quis ergo fuit itti.i. mecum: Nomẽ meũ mixtũ fuit mecũ ĩ creatione ſeculi. Dixit ergo Dauid corã Deo ſancto ⁊ benedicto. Ex quo tu creaſti celos et terrã/nomĩe tuo: nomini tuo ego attribuã ea dicẽs. Dñi eſt terra et plenitudo eius. Huc vſqȝ Medras.i. gloſa. ¶ Multũ aũt ꝯuenit veritati fidei Chriſtiane id qḋ iam dictũ eſt de ipſo noĩe qḋ fuit cũ deo ĩ creatione mundi: vt habet ſupra in precedẽti §. Et ꝙ ipſum eſt vna de proprietatibus dei: cum qua creauit mundũ: vt ĩ §. Satis adhuc. Nõ eſt enim aliud nomen iſtud: niſi filius ſeu verbũ dei: cum quo creauit mundũ. Dicit eñi in Targum. Ego dñs faciens oĩa: extẽdi celos cũ verbo meo: fundaui terram cũ fortitudĩe mea. ¶ Nomẽ aũt dei dicitur Meſſias eſſe/ĩ Medras Tibillim ſuper ps.17. vbi ſcriptũ eſt. Magnificas ſalutatiões regis ſui: et faciens pietatẽ Meſſie ſuo.⁊c. Vna ſcriptura dicit. ps.17.g. Magdil.i. magnificans. Et alia ſcriptura dicit.2.Reg.22.g. Migdol.i. turris vel caſtrũ.⁊c. Et qḋ eſt caſtrum vel q̃ eſt turris q̃

Rab:

Rab

Rab:

facta eſt eis: Rex Meſſias erit ſicut turris / vł ca-
ſtrum. ſicut dictum eſt Prouer. 18. b. Migdal. i.
turris / vł caſtrum foꝛtitudinis. Nomen domini ī
ipſum curret iuſtꝰ / ⁊ ſuſtoletur. Hucvſqꝫ traditio.
Vide lectoꝛ qualiter iſta Medras Tihilli. i. glo-
ſa pſalmoꝛū pōit nomē dei eſſe Meſſiā. Et ī tra
ditione ſupꝛa §. ſ. Satis adhuc ponitur deum eſſe
nomen eius: ꝙ fuit ſecū ī creatione mūdi. ¶ Ad-
huc oſtendēdū quidē ē: ꝙ Meſſias ē nomē dei: vt
ī Bereſſit ꝗqꝫ Raba Rabi Moſſe: Hadarſā. i. ex-
poſitoꝛis. ħ mō ſcriptū ē. Et dixit Pharao ad Jo
ſeph. Ego Pharao: ⁊ abſqꝫ te nō leuabit vir vel
aliqs manum ſuaꝫ. ⁊c. Geñ. xli. Et ſubditur Sof.
iij. c. Quia tunc vertam ad populos labiū electū:
vel politum / vel limatum / vł mūdatum ad inuo-
candum omnes nomen domini / vel in nomīe do
mini: ⁊ ad colēdum eum humero vno. ⁊c. Non eſt
aūt nomen domini dictū hic: niſi rex Meſſias. ſi-
cut dictum eſt Jſa. xxx. e. Ecce nomē domini ve-
niēs de longe. ⁊c. Docet dicēduꝫ de patribus / vł
de deo ſancto ⁊ benedicto. ſicut dictum eſt Hier.
31. b. De longe dominus viſus ē / vel apparuit mi
hi. Hucvſqꝫ Medras. ¶ Ad idem facit etiam: id
qđ legitur in libꝛo çanhedrin in Pereq. i. diſtictio
ne que dicitur Heleq. c. Dixit Rabi Johānan. Si
videris generationem ſe modicam facientē ⁊ ꝓ-
cedentem expecta Meſſiam. ſicut dictū ē: ps. 17.
e. Quia tu populum humilem ſaluabis / ⁊ oculos
ſublimes deijcies: vel inferioꝛabis. Dixit quoqꝫ
Rabi Johānan. Si videris generationem ſuper
quā mlte tribulatōes ſint veniētes expecta Meſ
ſiam. de quo dictuꝫ eſt. Jſa. lix. f. Et timebunt ab
occidente nomen domini: ⁊ ab oꝛtu ſolis honoꝛē
vel gloꝛiā eius: quia vel cū veniet ſicut fluuiꝰ tri-
bulans. Deinde ſequitur. Et venit ad Sion Goel
i. redēptoꝛ: ⁊ reuertentibus ab iniquitate in Ja-
cob: dixit dominus. Hucvſqꝫ pꝛedicta traditio.
Nota ꝙ infra habebit. x. capło ꝙ nō ē ſaluatoꝛ ni
ſi Deus: ⁊ Meſſias ipſe ē ſaluatoꝛ. ¶ Affluēt pu-
to pꝛobatum ſit Meſſiam eſſe nomē dei; ⁊ ꝙ no-
men dei eſt Deus. Et etiam Meſſiam eſſe deum /
⁊ virum pugne. Jod / He / Vau / He. Et dominuꝫ
virum pugne eſſe deum eqtantem ſup equū ruf-
fum. Et ꝙ dñs vir pugne ē nomē dei in quo fecit
mundum. Nec eſt pꝛetermittendum adhuc aliqđ
hic ponere de eo qđ habetur in pꝛecedenti capi-
tulo per Rabi Moſſe. ſ. Omnia nomīa creatoꝛis
inuenta in libꝛis omnibus deriuata ſunt ab ope-
ribus. Et hoc minime latet pꝛeter vnum nomen
qđ eſt Jod / He / Vau / He / ⁊ eſt nomē appꝛopꝛia-
tum creatoꝛi altiſſimo. Et pꝛopter hoc vocatur
Sem / Hāmefoꝛas. i. nomē expoſitum. Vult autē
dici ꝙ eſt ſignificans / vł oſtēdēs ſubſtantiaꝫ crea
toꝛis. ⁊c. Poſtea ſubdit. Et bꝛeuit dico ꝙ celſitu-
do ⁊ excellentia iſtius nominis: ideo reputatur tā
ta ⁊ cauetur ne loquatur aliquis ꝑ ipſum cautela
magna ⁊ terribili. Quia ſignificat ſubſtantiam:
eſſentiamqꝫ creatoꝛis. Jta ꝙ nō communicat cū
eo aliqua creatura: ſicut dixerunt magiſtri noſtri
in perſona. ſ. dei. Nomen meum vnicum / vel ap-
pꝛopꝛiatuꝫ mihi. ⁊c. Subditur in fine traditiōis:
Ecce expoſitum eſt tibi: ꝙ Sem / Hammefoꝛas
eſt iſtud nomen quatuoꝛ literarum: ⁊ ꝙ ipſum ſo-
lum ſignificat ⁊ oſtendit eſſentiā creatoꝛis: abſqꝫ
mixtura ⁊ ſignificatione altera: Et ideo dixerunt
magiſtri ſcilicet nomen meum vnicum mihi. Hec
Rabi Moiſes Egyptius. ⁊ ſic dicendum eſt. Cū
nomen quatuoꝛ literarum ſit nomen Meſſie / ⁊
nomen appꝛopꝛiatum deo: ⁊ ipſum ſolum eſt oſtē
dens ſubſtantiam creatoꝛis: ita ꝙ non communi-
cat cum eo aliqua creaturarum: ⁊ eſt nomen vni-
cum deo: Meſſiam eſſe deum abſqꝫ vlla contra-
dictione certiſſimum eſt. ¶ Judei vero moderni
peſſimi: cupientes ſuffocare diuinitatem Chꝛiſti:
ferunt ꝙ. vij. res fuerunt create duobus milibus
annis ante mundi creationem. Colligunt enim
fatuitatem hanc ex eo qđ legitur in libꝛo qui dici-
tur Paçat / Seni / in Pereq. vbi dicitur. Tradi-
tum eſt. Septem res create ſunt anteꝙ crearetur
mundus. Et heſunt. Lex / penitentia / gehenna /
domus ſanctuarij / thꝛonus gloꝛie: oꝛtus volupta
tis: ⁊ nomen Meſſie. ⁊c. Jdem habent in gloſa
Bemidebar Cinai. i. numeroꝛum. vij. a.
¶ Percuſſi enim ſunt a deo inſania ⁊ cecitatē.
Quomodo igitur credere poſſunt ꝙ lex ante cre-
ationem mundi creata ſit: Que pꝛecipit dentem
pꝛo dente / oculum pꝛo oculo / ⁊ manum pꝛo ma-
nu. Cum ante creationem mundi: nundum eſſet
dens / neqꝫ oculus / neqꝫ manus. Et etiam ſic po
teſt reſponderi de omnibus iudicialibus. Lex
namqꝫ pꝛecipit cuſtodire ſabbatum: ſacrificia / et
circunciſionem facere: que nec erant āte creatio-
nem mundi: nec etiam aliquis erat: cui talia poſ-
ſent iniungi: ⁊ ſic de alijs cerimonialibus. Lex
iterum pꝛecipit: non occides: nō furtū facies / nec
mechaberis. Quomodo legē hanc ante creatio-
nem hominum ⁊ mūdi creatam fuiſſe poterit ſu-
ſtineri: cum iſtoꝛū nō eſſet agēs / neqꝫ patiēs: Et
ſic de alijs moꝛalibus pōt reſpōderi. Et qualiter
dicere poſſunt ꝙ penitētia que naturaliter ſubſe-
quitur peccatum ꝓceſſiſſet / non ſolum peccatuꝫ:
ſed etiaꝫ ipſum peccatoꝛē: Et idē ſimiliter de ge-
hēna dicunt. Sed his reſponſuꝫ habetur in eoꝛū
Talmud: in quo taliter ſcriptum eſt in libꝛo Pe-
çat ſeni / in Pereq. i. in diſtictione que īcipit Ma-
qo. d. Rabi Joce dicit. Jgnis quē Deus ſanctus ⁊
benedictus creauit in ſecunda ſabbati. i. in feria
ſecūda: nō extinguet ineternū. ſicut dictū ē Jſa.
vlt. g. Et egredient / ⁊ videbūt cadauera viroꝝ re-
oꝛū ī me: qꝛ vmis eoꝝ nō moꝛiet: ⁊ ignis eoꝝ nō
extiguet. Et erunt ſcatebꝛa vmiū vniuerſe carni.
Traditio ꝗqꝫ ē: dixit Rabi Banaa: cur nō fuit di
ctū ī ꝭa ſabbati: Geñ. i. b. Et vidit deꝰ ꝙ eēt bonū
Pꝛopterea qꝛ ī ea creatꝰ ē ignꝭ gehēne: Ecce habe
mꝰ hic teſtes duos iſtos Rabios ſiue magros au
ctoꝛitatꝭ maxie apud eos: ꝙ ignis gehēne extitit
creatus ſecunda die creationis mundi. Cuꝫ vero
ſcriptum ſit Deutero. 19. e. Sup oꝛe duoꝛum te-
ſtium / vel ſuper oꝛe trium teſtium: ſtabit verbum.
Opoꝛtet Judeos concedere iſtos dixiſſe verum.

Meſſiah eſt Deus

Ad cuius rei veritatem: ſequitur eſſe falſum ignē
gehenne eſſe creatum ante creationem mundi.
Sequitur de templo qđ fuit manufactum de crea
tis. Qualiter fuit ergo anteq̄ ipſa creata: Et Iſ=
rael qui natus fuit ex ſemine Adam: qualiter cre
atus fuit ante Adam: Que ergo maior fatuitas ꝛ
demētia q̄ talis credere: nedū dicere: Palpant
enim vt ceci parietem. In quorum perſona dicit
Iſa. lix. d. Palpauimus vt ceci parietem: ꝛ quaſi
abſq; oculis palpamus. Nomen demū Meſſie: ꝛ
ipſe Meſſias. Iod / He / Vau / He / verbum ꝛ ſapi=
entia dei fuit ante creationem mundi: ꝛ ipſi9 mū=
di creator: vt plurimum probatum eſt. Et ſic eoꝝ
fatuitati habitum eſt reſponſum. ¶ Adhuc etiaꝫ
oſtendetur q̄ Deus eſt frater Iſraelis: ꝛ q̄ Meſſi
as eſt ille frater: vt in libro Mekiltha. i. in expoſi
tione Exodi vbi ponitur. Quid clamas ad me:
Exo. 14. d. Dixit Rabi Halcuci. Et nonne iaꝫ eſt
ſcriptura dicens: Prouer. 17. d. In omni tempo
re eſt amans amicus: ꝛ frater ad anguſtiam / vel
tribulationem Iualed. i. naſcetur. Hic eſt Deus
ſanctus ꝛ benedictus qui dixit. Frater ego Iſrae
li in hora tribulationis ꝛ āguſtie ſue. Fratres ve
ro ſunt Iſrael: ſicut dictuꝫ eſt ps. 121. Propter fra
tres meos ꝛ amicos meos: vel propiquos / vl' ſo=
cios loquar pacem in te. Hucuſq; traditio. Hic
habetur deum amicū ꝛ fratrem: qui fuerat ad an=
guſtiam naſciturus. ¶ Ad veritateꝫ premiſſe tra
ditionis facit qđ ſcriptum eſt in Medras Tibilli
ſuper ps. quartum. In inuocatione mea reſpon=
dit mihi: vel exaudiuit me Deus inſtitie mee. Di=
xit Rabi Iodem. Declinans vel currens poſt car
nem ꝛ ſanguinem habet patronum. Cumq; adeſt
tempus anguſtie / vel tribulationis non intrat ſu=
bito coram eo: ſed venit ꝛ ſtat coram portam pa
troni ſui: vocatq; ſeruum eius: ꝛ ſeruus dicit. Ec=
ce talis eſt ad portam. Deus autem ſanctus ꝛ be=
nedictus non facit ſic. Cum acceſſerit tempus ƺa
ra. i. tribulationis vel anguſtie Iſraeli: non vo=
cabit Michaelem / aut Gabrielem: ſed inuocabit
eum: ꝛ ipſe reſpondebit ei / vel exaudiet eum. Et
hoc eſt qđ ſcriptum eſt Ioel. 3. b. Et erit omnis
q̄ vocabit in nomine domini liberabitur. Et in=
fra. Dixit Rabi Simeon. Caro ꝛ ſāguis habet ca
rob. i. conſanguineum vel propinquum. Si fuerit
diues cōfitebitur eum. Deus vero ſanctus ꝛ bene
dictus non facit ſic. Nam cuꝫ Iſrael ē in deſcēſu:
tunc vocat eos fratres ꝛ propinquos. ſicut dictū
eſt ps. 121. Propter fratres meos ꝛ proximos me=
os. ꝛc. Et infra Rabi Abbin in nomine Rabi Ha
ha eſt dicens. Caro ꝛ ſanguis habet carob. i. pro=
pinquum captiuum ꝛ depredatum erubuit dicere
q̄ ſit propinquus eius. Sed Deus ſanctus ꝛ bene
dictus educere fecit Iſrael captiuos ꝛ depreda=
tos: ꝛ nihilominus eſt vocās eos Qarobim. i. cō=
ſanguineos / vel propinquos. ſicut dictuꝫ eſt ps.
149. g. Filijs Iſrael populo Qarob. i. conſangui
neo / vel conſobrino / vel propinquo ſuo. Et ifra.
Dixit Deus ſanctus ꝛ benedictus. Iſa. lxv. g. Et
erit anteq̄ inuocent / et ego reſpondebo ei ꝛ exau
diam. Quis ſit neceſſe: eſt tamen q̄ ſit eorum in=
uocatio in veritate: ſicut dictum eſt ps. 144. g.
Karob. i. propinquus vel prope eſt dominus om=
nibus inuocantibus eum. Et poſſibile omnib9 in
uocantibus eum: Docet quid ſit: de hoc dicendū
qđ ſequitur. Omnibus qui inuocant euꝫ in verita
te. Hucuſq; Medras. Conſideretur namq; q̄ in
iſta traditione habetur q̄ Deus eſt propinquus ꝛ
frater ꝛ patronus ꝛ omnes qui vocabunt eum in
veritate / a ſuis anguſtijs ſeu tribulationibus libe
rabūtur. ſicut ſcriptū eſt Ioel. iij. b. Et erit oīs q̄
inuocauerit in nomie dñi liberabitur. Et nota q̄
ſuperius poſtēſum eſt nomē dñi eſſe Meſſiam.
¶ Ad ſupradictam aūt parētelam dei videlicet
ꝛ hominū adhuc pertinere manifeſtū ē: qđ i Me=
dras Tibillim ſup ps. 117. taliter ſcriptū ē. Dñs
mihi in adiutoribus meis / vel i adiutores meos:
ꝛ ego deſpiciam inimicos meos. Vel ꝛ ego vide=
bo vel timebo inimicos meos. Simile eſt hoc fi
lijs Ade qui ſunt venientes ad iudicium apud tri
bunal. ꝛ erant ptimētes iudicium. dictūq; ē eis.
Non timeatis neq; grauetis cor veſtrum. Sic eſt
futurū / vt Iſrael ſtēt i medio corā deo ſācto ꝛ bñ
cto. Et ipſi pertimentes. Angeli vero miniſterij
erunt eis dicētes. Nō timeatis nec paueatis / ne=
q; terreamini. filius quippe ciuitatis veſtre eſt: ſi
cut dictum eſt Iſa. 45. c. Ipſe edificabit ciuitateꝫ
meam: ꝛ captiuitatē meam emittet. Rurſum etiā
dicent eis. Non timeatis iudiciū. Nōne recogno=
ſcitis eū: Qarobkem. i. propinquus vel cōſobri=
nus veſter eſt. ſicut dictū eſt ps. 148. g. Filijs Iſ=
rael populo appropiquāti ſibi: vel propiquo ſuo:
alleluia. Iterū quoq; dicent eis. Nō timeatis de
iudicio: frater enim veſter eſt: ſicut dictum eſt ps.
121. g. Propter fratres meos ꝛ proximos / vel ſo=
cios / vel amicos meos. ꝛc. Maxime etiaꝫ non o=
portet vos timere: q2 pater veſter eſt. ſicut dictuꝫ
eſt Deutero. 32. b. Nōne ipſe pater tuus: Qaneks
i. poſſeſſor / vel emptor tuus. Hucuſq; traditio.
Sciendum q̄ ſepe dictum deū ſanctum ꝛ benedi
ctum: fratrem Iſrael conſanguineum: ꝛ propin=
quum oſtēdit Medras / et Targum eſſe Meſſiā.
ſup Cant. 8. a. vbi ita ſcriptum ē. Quis dabit te ſi
cut fratrem mihi lactentem. ꝛc. Dixit eccleſia. /
vel ſchola Iſrael deo ſancto et benedicto. Quis
dabit te ſicut fratrē mihi lactenteꝫ vbera matris
mee: Inueniam te extra oſculabor te: ꝛ nō deſpi=
cient me. Deducam te / īducam te in domum ma=
tris mee: Ait ei Deus ſanctus et benedictus. Si
cut frater: ero tibi ſupple. Nunquid ſicut Qain
ad Abel: Qain interfecit Abel. ſicut dictum eſt
Geneſ. iiij. c. Et ſurrexit Qain contra Abel fra=
trem ſuum / et interfecit eum. Vel ſicut Iſmael
ad Iſaac: vel ſicut Eſau ad Iacob: vel ſicut fra=
tres Ioſeph ad Ioſeph: odientes eum. ſicut di=
ctum eſt Geñ. 37. b. Et oderunt eum: et non pote
rant eum alloqui ad pacem. Et iterum. Et inuide
bāt ei frēs ſui. Sicut q̄lis ergo frat: Ecce dicēdū
ſicut Ioſeph ad Bēiamin: q̄ dilexit eū ſicͤ cor ſu=
um. ſicut dictum eſt Geñ. 43. d. Et vidit Benia=

X frater Iſraelis

min fratrem ſuum filium matris ſue. Et infra. Et
feſtinauit Joſeph: qꝛ commote fuerūt pietates
eius ad fratrem ſuū: z voluit flere. zc. Sequitur.
Deducam te inducam te. Deducam te a ſuperio-
ribus ad inferiozes: inducam te in domū matris
mee: hoc eſt in Sinai. Dixit Rabi Barkia. Qua-
re vocatur Sinai domus matris mee? Quia inde
facti ſunt Iſrael: ſicut lactens / vel infans filiꝰ dei
ſui. i. vnius diei. Hec traditio. ¶ Quis dabit te ſi
cut fratrem mihi? zc. Idem in Targū caldaicaꝫ.
In tempoꝛe illo qn̄ reuelabit ſe rex Meſſias ec-
cleſie Iſrael: dicēt ei filij Iſrael. Tu eris nob ad
fratrem. i. tu eris nobis frater. Itē idē in Targū.
Hieroſolimitana. In illo tēpoꝛe reuelabitur rex
Meſſias eccleſie Iſrael. Dicent filij Iſrael. Veni
eris nobis vt frater: z aſcendemus ad Hieruſa-
lem: erimuſqꝫ lactentes tecum: ſententias legis:
ſicut latet infans ex mām̄illis matris ſue. zc. Se-
quit̄ in textu. Deducam te / z introducā te ad do-
mum matris mee docebis me. Idē ī Targū. De
ducā te regem Meſſiaꝫ. Introducaꝫ te ad domū
ſanctuarij mei: z docebis me timere dominum z
ambulare in vijs ipſius. Ideꝫ in Targun Hiero
ſolimitana. Deducam te regem Meſſiam: inducā
te in domū ſanctuarij: docebis me timere a facie
domini z ambulare in vijs eius: z ibi cenabimus
cenam Leuiathan. zc. ¶ Conſidera z attende di
ligentius lectoꝛ: qualiter iſta Targū. i. tranſlatio
ſimul z explanatio ſiue expoſitio Judeoꝛum an-
tiquoꝛū: dicit hic eſſe regem Meſſiam illū fratreꝫ
eccleſie Iſrael: quē p̄cedēs Medras. i. gloſa dicit
eſſe deum ſanctum z benedictum: de ſuperioꝛibꝰ
ad infima deducēdū. Quemadmodū inde trahit
aquilam amoꝛ z affectio filioꝛuꝫ. Poꝛro domum
matris illa eadē ratione qua ipſi vocāt eā mōtē
Cinai. i. Sinai: poſſumꝰ nos accipe / et multo cō-
uenientius aquā baptiſmi: z etiaꝫ vteꝝ virginis:
non quidē minus congruit / nec minus placet mi
hi. Paululum quippe ſuperius. §. Adhuc etiam di
ctum eſt z pꝛobatum: ꝙ Deus ſāctus z benedictꝰ
eſt frater z amicꝰ Iſrael: qui ad anguſtiam / vł tri
bulationem fuerat naſciturus. ¶ Habetur adhuc
in magna expoſitiōe: ſup Gen̄. 28. e. Et egreſſus
Jacob: q̇s tu mons magne. zc. zach. 4. c. Mons
magnus. i. Meſſias. Et quare vocat eū montem
magnum? Quia eſt maioꝛ q̄ patres. ſicut dictum
eſt Iſa. lij. g. Ecce intelliget ſeruus meus. i. Meſ-
ſias. Qui eleuabitur pluſq̄ Abꝛahaꝫ. de quo ſcri-
ptum eſt. Gen̄. 14. g. Leuo manus meas ad dn̄ꝫ.
z exaltabit pluſq̄ Moiſes. de quo dictū ē Nume
ri. xj. c. Quia dicis mihi exalta eū ī ſinū tuū: ſicut
exaltat nutritius infantem. Et ſublimis erit val-
de pluſq̄ angeli miniſterij diuini. ſicut dictum eſt
Ezechie. 1. d. Et ſublimitas eoꝛū ſublimitas eis.
Idcirco dictum eſt. Quid tu mons magne? Alia
expoſitio. Quare dicitur Meſſias mons? Quia
venturus erat per viam montium. ſicut dictum ē
Naum. 1. g. Ecce ſuper montes pedes annuncian
tis: z audire facientis pacem. In hoꝛa illa erūt in
tendentes ad montes. ſicut ſcriptum eſt: p̄s. 120.
Leuabo oculos meos ad mōtes vnde veniet au
xiliatoꝛ / vel adiutoꝛ meus. Iſte eſt Meſſias q̇ vo
catus eſt adiutoꝛ: ſicut dictū eſt: p̄s. xix. a. Mittet
adiutoꝛem tuum de ſanctuario. Et vnde ipſe erit
veniens? A deo ſancto z benedicto. Hoc eſt autē
q̄ꝺ ſcriptum eſt: p̄s. 120. a. Adiutoꝛ vel auxiliatoꝛ
meus a domino: vel cū domino factoꝛe celi z ter
re. Poꝛro de eo dixit ſcriptura: p̄s. 145. Beatꝰ cu
ius deus Jacob in adiutoꝛiū eius. Sic etiaꝫ ē di
cens: p̄s. 117. Deus mihi in adiutoꝛe meo: z ego
deſpiciam inimicos meos. Simile eſt hoc homi-
nibus venientibus ad iudicium / z timentibus de
iudice. Quibus dictum eſt. Nolite timere de iudi
cio. Judex eniꝫ eſt amicus veſter. Sic futurū eſt:
vt Iſrael ſtent in iudicio coꝛam deo ſancto z be-
nedicto. Et ipſi foꝛmidantes. Angeli vero mini-
ſterij dicent eis. Non timeatis de iudicio. Judex
conciuis veſter eſt. ſicut dictum eſt Iſa. 45. c. Ip-
ſe edificabit ciuitatem meaꝫ: z captiuitatem me-
am ſoluet: vel emittet. Nōne cognoſcitis ipſum? i.
iudicem. Pꝛopinquus veſter eſt. ſicut ſcriptuꝫ eſt:
p̄s. 148. Filijs Iſrael pꝛopinquo ſuo: laudate do
minum. Iterum quoqꝫ dicet eis. Nō timeatis de
iudicio. Frater eniꝫ veſter eſt. ſicut dictuꝫ eſt p̄s:
121. Pꝛopter fratres meos / z amicos / vel pꝛoxi-
mos meos / loquar pacem in te. Maxime vero /
qꝛ pater veſter eſt: ſicut dictum eſt Deutero. 32. b.
Nonne ipſe pater tuus / poſſeſſoꝛ tuꝰ / vel emptoꝛ
tuus. Pꝛopter hoc dixit Rabi Selomo in perſo-
na eccleſie Iſrael. Quis dabit te vt fratrem mi-
hi? At qualem vero fratrem? Quia non talē qua-
lis fuit Cain fratri ſuo Abel: neqꝫ vt Iſmael I-
ſaac: neqꝫ vt Eſau Jacob: neqꝫ vt fuerūt ipſi Jo
ſeph fratres ſui: ſed ſicut fuit ſugēs vbera matris
ſue: hoc eſt ſicut fuit vel qualis fuit Joſeph fratri
ſuo Bēiamin quē dilexit: vt coꝛ ſuuꝫ. Et hoc ē q̄ꝺ
ſcriptum eſt. Sugentem vbera matris mee: in-
ueniam te extra. Hoc eſt deſertum ꝙ eſt extra po
pulatum. Oſculaboꝛ te / z non deſpicient me. Huc
uſqꝫ traditio. Multa ſunt in iſta traditione pꝛo fi
de Chꝛiſtianoꝛum relatione valde digna. Pꝛimo
ſcilicet ꝙ Meſſias dicitur mons magnus: maioꝛ
q̄ patres ſancti z angeli miniſterij. z ꝙ ipſe eſt ad
iutoꝛ veniēs a deo. z ꝙ Deus Jacob eſt in eo. Et
ꝙ Deus eſt conciuis / pꝛopinquus / frater / z pater
Iſrael. Ubi inducitur auctoꝛitas pꝛemiſſa ſciliꝫ.
Quis dabit te vt fratrem mihi. zc. que per Tar-
gum inducitur de Meſſia. ¶ Mirabile autem
valde ac pꝛedictis conſonum eſt id q̄ꝺ ī libꝛo Tā
huma taliter ſcriptum eſt ſuper Leuiti. 25. c. Si
miſer factꝰ fuerit frater tuus / ac vēdiderit de poſ
ſeſſione ſua z veniet redemptoꝛ eius pꝛoximus /
vel pꝛopinquus ei: z redimet / z veniet redem-
ptoꝛ eius. Hic eſt Deus ſanctus z benedictus. ſi-
cut dictum eſt Hiere. l. e. Et Iſa. xlv. b. Redem-
ptoꝛ eoꝛum foꝛtis dominus exercituum nomen
eius. Diſceptans diſceptauit cauſam eoꝛum / vel
bellans bellabit bellum ipſoꝛum. Pꝛoximus vel
pꝛopinquus vel conſanguineus ei. Iſte eſt Deus
ſanctus z benedictus. ſicut dictū ē in p̄s. 148. Et

L. ij.

Badiſche Landesbibliothek Karlsruhe

exaltabit cornu populo ſuo: laus vel gaudiū om=
nibus pijs vel benignis eius / filijs Iſrael poplo
carobo. i. propīquo / vel proximo / vel conſāgui=
neo ſuo. Haleluiah. i. laudate dñm. Hec traditio.
¶ Circa iſtam traditionē tria querēda ſūt. Pri=
mo: qualiter Deus ſanctꝰ ⁊ benedictus factus ſit
Iſraelis conſanguineus vel propinquus. Secun
do: de quo carcere vel captiuitate erat homines
redēpturus. Tertio: que erat cauſa eoꝝ quā erat
ipſe dicturꝰ / vel ꝙ erat bellū ipſoruꝫ qð ipſe Deꝰ
fuerat bellaturus. Nullatenus Iudeis poſſunt ad
iſta rationabiliter ⁊ cōgrue reſpondere. Percuſſi
ſunt quippe a deo inſania / ⁊ cecitate / ac ſtupore
cordis. Prudētia itaqꝫ Chriſtiana reſpondeat: ꝙ
Deus ſanctꝰ ⁊ bñdictꝰ tūc factus eſt cōſanguineꝰ
Iſrael ac propinquꝰ: qñ ab aīa dei q̄ verbum ⁊ ſa
piētia ⁊ filius eius ē: vt in ſequēti caplo probabi
tur. anima Meſſie ⁊ corpus eius ⁊ caro: aſſūpta
eſt / tūc igr: qñ ipletū ē qð a deo p Iſa. 42. o. tali=
ter dictū eſt. Ecce ſeruus meus ſuſcipiam eū: vel
initar in eo. Electꝰ meus i quo cōplacuit ſibi ani
ma vel perſona mea. Dedi ſpm̄ meū ſuper eū: iu=
diciū gentibus proferet. Idē in Targū. Ecce ſer=
uus meus Meſſias: ppinquabo eū: electus meꝰ i
quo ſibi complacuit verbuꝫ meum. Dabo ſpiritū
ſanctū ſuper eum: iudicium gentibus reuelabit.
Et poſt pauca ſequitur. Ponet in terra iudiciū: et
legem eius inſule expectabūt. Idem i Targum.
Ordinabit in terra iudiciū / ⁊ ad legem eius gen=
tes ſperabūt. Gloſa Origenis ſup Leuiticū. 26.
b. Non abijciet vos anima mea. Audeo ⁊ dico ꝙ
anima dei Chriſtus eſt. ſicut ⁊ verbū dei. ſapien=
tia dei / et virtus dei. Tale eſt ergo / ac ſi dicat. ſi
Non abijciet vos filius meus. ¶ Poſtq̄ ſuperiꝰ
eſt oſtenſum ꝙ Deus eſt frater Iſrael: ⁊ Meſſias
eſt ille frater: oſtēdenduꝫ eſt ꝙ Deus eſt lumen / ⁊
Meſſias eſt lumen cū deo ante creationē mūdi:
p id qð in Medras Tihillim: taliter ſcriptuꝫ eſt:
ſup ps. 35. Quoniam tecū eſt vena vel fons vite: i
lumine tuo videbimus / vel videmus lumen. Ex=
tende vel trahe miſericordiam tuam cognoſcēti
bus te. ⁊c. Dixit Rabi Iohanan. Factum fuit in
quodā hoīe qui accendebat lucernā i nocte / et ex
tinguebatur ⁊ iteruꝫ / ⁊ iterum / atqꝫ iterum accē
debat eam. Dixit. Uſqꝫquo ero laborans ⁊ ambu
lans: Ero ſuſtinens donec orietur ſol. Sic Iſra=
el ſerui facti fuerunt in Egypto: ⁊ ſteterunt Moi=
ſes ⁊ Aaron: ⁊ redemerunt / vel ſaluauerūt eos.
Rurſum reducti fuerūt i ſeruitutē i diebus Ciçra:
⁊ redemit eos Baraq / ⁊ Debora. a Madianitis
vero Gedeon. Et ſic per manus Sangar. Sic q̊=
qꝫ per manꝰ cuiuſlibet iudicū ſteterūt / ⁊ redeme=
runt eos. Iterū facti ſunt ſerui in Babilonia. Rur
ſū redēpti fuerūt per manꝰ Ananie / Miſael ⁊ A
zarie. Et rurſū redacti ſūt in ſeruitutē p Edom. i.
p Romanos. Dixerunt igitur Iſrael. Ecce laſſati
ſumꝰ in ſubiugationibꝰ ⁊ redēptionibus: ⁊ modo
redempti modo ſubiugati. non ſumꝰ vlteriꝰ q̄ren
tes: vt illuceſcat nobis caro ⁊ ſanguis. Sed Deꝰ
ſanctꝰ ⁊ bñdictꝰ in ſubſtātia ſua. ſicut dictū ē: ps.
117. g. Deꝰ dñs ⁊ illuxit / vel illuceſcet nobis. Et
rurſum ē dicēs Iſa. 45. e. Iſrael ſaluatꝰ erit i do=
mino ſaluatione ſeculorū vel ſaluatione eterna.
Hucvſqꝫ traditio. Glo. Rabi Se. Iſrael ſaluatus
erit ſaluatione ſeculorū. i. p regē Meſſiaꝫ. ¶ Ad
hoc facit qð legit in Eka Rabeti. i. in glo. ſup plā
ctū. Hier. Tren. 1. e. vbi dr. ꝙ elōgatꝰ ē a me cō=
ſolator vl conuerſor aīe mee: qð eſt nomē Meſ=
ſie. ⁊c. Et poſtea ibi ſubdit. De domo Rabi Hāni
na dixerūt. Hānina. i. pietas ē nomē eiꝰ. ſicut di
ctū ē in Hier. xvj. d. Propterea nō dabo vobis Hā
nina De domo Rabi Innai dixerūt. Innon ē no
mē eiꝰ. ſicut dictū eſt: ps. 71. Ante ſolē Innon no
men eiꝰ. Rabi Biba dixit. Nehira. i. lumioſus eſt
nomen eiꝰ. ſicut dictū ē Dañ. 2. c. Et lux cū eo eſt.
¶ Scriptū ē in Bereſſit Raba maiori. In princi
pio creauit Deꝰ celū ⁊ terrā. ⁊c. Hoc ē qð ſcriptū
ē: ps. 96. Lux vel lumē ſeiata ē iuſto. Dixit Rabi
Abba. Et lumē vl lux cū eo. Dañ. 2. c. Hic ē lumē
vl lux regis Meſſie. Et ſic ē dicēs: ps. 35. Qm̄ te
cū vena vite in lumine tuo videbimꝰ lumē. Iſtud
eſt lum̄ Meſſie. Eſt aūt dicēs p h qð vidit Deꝰ ſā=
ctꝰ ⁊ bñdictꝰ Meſſiā ⁊ generationē eiꝰ: ſuauitqꝫ
eū ſub throno glorie ſue. ⁊c. ¶ Notandū ē valde
ꝙ in iſta traditione dicit: ꝙ Meſſias añq̄ eſſet ſe
cūdū hūanitatē: iam erat lumē / ⁊ lux cū deo: ⁊ in
deo ſecūdū deitatē: ⁊ principium quo deꝰ creauit
mūdū. Quibꝰ conſonat verbum domini Ieſu di=
cens. Añq̄ Abraham fieret ego ſum. Et ego lux
in mūdo veni: vt omnis qui credit in me in tene
bris non maneat. Io. 13. g. Uide quāta valde di=
gna pro fide noſtra ⁊ iudeis nociua / qui aſſerunt
Meſſiam ex ſemine hominis naſci debere. Dicē=
dū eſt eis: ꝙ lux repoſita ſub throno dei: filiꝰ dei
eſt: vbū ⁊ ſapiētia patris: ⁊ thronꝰ dei poteſtas e=
ius ē. ¶ Non minꝰ inducēdū ē id qð ſcriptū ē in li
bro Tanhuma: ſup Leuiti. xxvij. a. Uir ſi ſepara
uerit votum: hoc ē ac ſi dixerit ſcriptura. ps. 88.
Qm̄ mi. i. qui: Baſſah. i. i celo coequabit dño. Di
xit Deꝰ ſanctus ⁊ bñdictꝰ. Ille qui ē faciēs opera
mea coequabit mihi: eritqꝫ ſimil mihi. Aliꝰ ſer=
mo. Quoniā qui i celo. ⁊c. Hoc ē ac ſi dixerit ſcri
ptura. Iſa. xl. f. Leuate ſurſū oculos veſtros: ⁊ vi=
dete mi. i. qui creauit hec. Et Iſa. xl. e. Et Elmi.
i. ad qui aſſimilabitiſ me / ⁊ equabo Iomar Qa=
dos. Dixit ſanctus. Non ſis dicēs dicit: ſed dice=
tur ei ſanctus. Dixit Rabi Abbu. Qui in celo. ⁊c.
Et quid: mi. i. Quis ſicut tu: Qui fuerit illuminās
oculos tenebroſos. Et hoc eſt qð ſcriptuꝫ eſt: ps.
88. Similis erit domino in filios fortium.

¶ Qꝫ Chriſtus eſt verbū dei. Et verbū dei Deꝰ.
Capitulum tertium.

PRofecto q̄ huius ca
pituli diligent itētionē inſpe=
xerit: clare cogſcet eſſe pro=
batum: ꝙ Meſſias eſt verbuꝫ
dei / ⁊ Deus. ⁊ ꝙ vbuꝫ dei eſt
Deus p diuine pagine docu=
menta: veteris. ſ. teſtamenti: